

LAUSUNTO

Viite: lausuntopyyntö 6.6.2022 VN/23284/2021-SM-19

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja eräistä siihen liittyvistä laeista

Ensi- ja turvakotien liitto ry kiittää lausuntopyynnöstä. Pidämme hallituksen esitysluonnoksessa asetettuja lastensuojelun, lasten suojelun tarpeen arvioinnin sekä sosiaalipäivystyksen tehtäviä koskevia tavoitteita virka-apun maksuttomuudesta erittäin hyvinä ja perusteltuina. Mielestämme on tärkeää ja välttämätöntä, että virka-apua on maksutonta näissä tilanteissa. Tämän lakiluonnos näyttäisi turvaavan.

Yhtä tärkeää ja välttämätöntä on saada poliisilta maksutonta virka-apua lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa paenneen turvaksi, kun hän hakee omia tavaroitaan tekijän ja uhrin yhteisestä kodista. Apu tai mahdollisuus sen pyytämiseen ei saa olla kiinni hakijan varallisuudesta. Esitysluonnos on tämän suhteen kahdella tavalla ongelmallinen:

- Vaikka säännöskohtaisissa perusteluissa s. 20 mainitaan, että virka-apu lähisuhdeväkivallan uhrille on peruste jättää maksu perimättä, todetaan samassa kohdassa, että kyseessä on harkinnanvarainen edellytys virka-apun maksuttomuudelle, ja perustetta maksuttomuudelle olisi arvioitava kunkin henkilön osalta erikseen. Varsinaisissa lakiluonnoksissa väkivallan uhkaa ei mainita lainkaan, ja yleinen muotoilu ”voidaan jättää perimättä, jos se on perusteltua sosiaalisista, taloudellisista tai muista näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä” jättää valitettavasti sen mahdollisuuden, että lähisuhdeväkivaltaa kokeneelta peritään virka-avusta maksu.
- Oikeus saada virka-apua maksutta ehdotetaan säädettäväksi sosiaalihuollon viranomaiselle lastensuojelutehtävissä ja sosiaalipäivystyksen tehtävissä. Väkivallan uhan vuoksi virka-apua tarvitsevat asiakkaat ovat usein turvakotien tai väkivaltatyön avopalvelujen asiakkaita. Turvakodit ovat valtion rahoittamia ja koordinoimia, mutta valtaosin järjestöjen ylläpitämiä yksiköitä. Olisi luontevaa ja tarpeellista, että turvakodin sosiaalityöntekijä, siitä huolimatta, ettei kyseessä ole viranomainen, voisi pyytää turvakodin asiakkaalle maksutonta virka-apua tavaroiden hakemiseen tekijän ja uhrin yhteisestä kodista.

Yksi vaihtoehto tilanteen ratkaisemiseen olisi NAPE-toimikunnankin alkuvuodesta 2021 esittämä vaihtoehto, että poliisihallituksen asiasta antamassa ohjeistuksissa korostettaisiin sitä, että lähisuhdeväkivallan uhrin suojaamiseen liittyvät tehtävät olisivat lähtökohtaisesti poliisilain 1§ 1 momentin mukaisen tehtävän hoitamista – eivätkä virka-apua – ja siten maksuttomia. 23.3.2022 julkaistussa Poliisin toiminnallisessa käsikirjassa lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi todetaan kuitenkin (s.73), että ”Jos väkivallan tekijä ei ole paikalla kotona

käytässä, kyseessä on selvästi poliisin virka-aputehtävä, koska uhkat eivät ole konkreettisia.”
Väkivallan uhri ei voi tietää ennalta käsin, onko tekijä kotona tai tuleeeko tekijä kesken tavaroiden hakemisen kotiin, ja tarvitsee siksi turvallisuuden varmistamista näissä tilanteissa. Virka-aputehtävä on siksi säädettävä maksuttomaksi tilanteissa, joissa lähisuhdeväkivallan uhka on ilmeinen, mm. turvakotien asiakkaille.

ETKL kannattaa muutosehdotuksia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 22 §:ään, jolla säädetään hyvinvointialueen sosiaalihuollon viranomaiselle lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksen tehtävässä oikeus saada poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua maksutta. Pidämme myös lakiesityksen lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksen maksuttomuuteen kytkeytyviä vaikutusarviointeja, mukaan lukien lapsivaikutusten arviointi, oikeaan osuvina ja riittävinä. On tärkeää, että lain toimivuutta seurataan maksuttomien virka-apujen lukumäärä kehittymisen kautta, kuten lakiesityksessä todetaan. Tämän lisäksi on hyvä arvioida, tarvitaanko myös muuta kuin määrällistä seuranta virka-avun toteutumisesta.

Helsingissä 1.7.2022

Riitta Särkelä
Päällikö
Ensi- ja turvakotien liitto ry